

STENOGRAFSKE BELEŠKE
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 1

BEOGRAD 1932 GODINE

KNJIGA 4

XXVII REDOVNI SASTANAK
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 16 MARTA 1932 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVAO

POTPRETSEDNIK

D-r AVDO HASANBEGOVIĆ

SEKRETAR

ANTE KOVAČ

Prisutni su svi G.G. Ministri.

Početak u 10,30 časova pre podne

S A D R Ž A J:

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje odgovora Pretsednika Čehoslovačke Republike g. Tome Masarika na pozdravnu depešu Narodne skupštine prilikom proslave g. Masarikovog rodendana;

2 — Čitanje zapisnika prethodnog sastanka;

3 — Otsustva narodnih poslanika;

4 — Molbe i žalbe iz naroda;

5 — Razna akta.

Dnevni red: Pretres izveštaja Finansijskog Odbora o predlozima Zakona o izmenama i dopunama u Zakonu o katastru zemljišta, u Zakonu o neposrednim porezima i u Zakonu o porezu na neženjena lica i poreskom oslobođenju lica sa devetoro i više dece.

Govornici: Ministar finansija Dr. Milorad Đorđević, izvestilac Olo Gavrilović (dva puta), Dr. Svetislav Mihajlović, Dr. Mirko Ivandekić, Vojko Kurtović, Mihajlo Krstić, Dr. Mladen Lisavac, Jovan Dovezenski i Milan Bunović.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Otvaram XXVII redovni sastanak Narodne skupštine.

Gospodo poslanici, na depešu, koju je Narodna skupština uputila Pretsedniku Čehoslovačke Republike, Gospodinu Masariku, prilikom proslave njegovog rodendana, Pretsednik Narodne skupštine dobio je od Gospodina Pretsednika Čehoslovačke Republike telegram sa sledećim sadržajem:

„Gospodinu Dr. Kostu Kumanudi-u, Pretsedniku Narodne skupštine, Beograd.

„Srdačno blagodarim na toplim rečima, koje su mi upućene od strane Narodne skupštine o mome

rodendanu. Šaljem iskrene pozdrave zastupnicima bratskog naroda i od srea im želim uspeha u energičnom naporu na podizanju naroda i konsolidaciji države.

T. Masarik“.

(Narodna skupština je stojeći saslušala čitanje telegrama i po pročitaju odazvala se burnim usklikima: Živeo Masarik!)

Izvolite čuti zapisnik prošle sednice.

Sekretar Ante Kovač pročitao zapisnik XXVI redovnog sastanka Narodne skupštine.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima li ko što da primeti na pročitani zapisnik? (Nema). Primetbe nema, zapisnik je primljen.

Izvolite čuti otsustva narodnih poslanika.

Sekretar Ante Kovač čita: Dr. Vladimir Stanišić, narodni poslanik, moli za neodređeno otsustvo zbog bolesti; Stanko Trkulja, narodni poslanik, moli otsustvo od 15—22 marta t. g. zbog bolesti; Dr. Šime Prša, narodni poslanik, moli za otsustvo na dan 15, 16 i 17 marta t.g. radi hitnih poslova; Dr. Đuro Leušić, narodni poslanik, moli 8 dana otsustva počev od 15 o.m. zbog bolesti i Dr. Milan Popović, narodni poslanik, moli osam dana otsustva zbog prekida saobraćaja i hitnih poslova.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Odobrava li Narodna skupština ova otsustva? (Odobrava). Otsustva su odobrena. Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar Ante Kovač čita:

Dr. Nikola Naunović lekar, moli za priznanje godina službe; Micko Donević četnik, moli za pomoć; Mihajlo Protić penzioner, moli za priznanje godina službe; Julijo Doner kapetan I kl., moli za penziju; Evgen Zubković iz Kovačice, moli za dejstvo da bude vraćen u državnu službu; Ljubica Šojajić iz Ivanjice, moli za penziju; Tomo A. Lubarda, moli za dejstvo da mu se izda dobrovoljačko uverenje; Aleksandar Janković invalid, moli za invalidsku potporu; Stana Petrović udova, moli da se obustavi izvršenje sudskih presuda i presuda Glavne kontrole za naplatu duga; Dušan Sekulić, moli za pomoć; Katarina Janupec, moli za pomoć; Franjo Vestermajer i drugovi, žale se na rešenje Kraljevske Banske uprave Savske banovine zbog pooštrenih propisa o ribolovu; Darinka Mihajlović iz Vinkodaca, žali se na rešenje Višeg invalidskog suda Dunavske diviz. oblasti; Porodica Duja i Šimuna Miše iz Žednoga, moli za pomoć; Marko K. Gregović moli za pomoć; Angelina Obradović nadzornica fabrike svile i dr. iz Novog Sada, mole za dejstvo da se otkup svilenih čaura vrši od proizvođača iz Južne Srbije.

MINISTARSTVO FINANSIJA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
FINANSIJSKI ODBOR

Br. 145

10 marta, 1932 u Beogradu

Gospodine predsedniče,

Finansijski odbor Narodne skupštine proučio je predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o katastru zemljišta, Zakona o neposrednim porezima, Zakona o porezu na neženjena lica i poreskom oslobođenju lica sa devetero i više dece, i ima čast dostaviti Vam u prilogu svoj izveštaj o pomenutom zakonskom predlogu s molbom na dalji postupak u smislu Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini.

Uporedo s tim, čast nam je dostaviti Vam u prilogu — u smislu § 21 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini — i odvojeno mišljenje člana Finansijskog odbora g. Joce Selića u pogledu § 2 i § 15 pomenutog zakonskog predloga.

Izvolite primiti, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom uverenje o mom odličnom poštovanju.

Ppredsednik Finansijskog odbora,
Dr. Slavko Šećerov, s. r.

Narodnoj skupštini,

Finansijski odbor Narodne skupštine pregledao je predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o katastru zemljišta, Zakona o neposrednim porezima, Zakona o porezu na neženjena lica i poreskom oslobođenju lica sa devetero i više dece i čast mu je podneti sledeći izveštaj:

U pomenutom predlogu Finansijski odbor je usvojio sledeće izmene i dopune:

U naslovu brišu se reči: „Zakona o katastru zemljišta“.

§ 1 menja se tekst i glasi: „Ukupno zaduženje porezom na prihod od zemljišta izvršeno za 1931 godinu smanjuje se 20% i naplaćivaće se u 1932 godini u tom smanjenom iznosu“.

§ 2 briše se u celosti.

§ 3 dodaje se na kraju rečenica: „šta se smatra voćnjakom propisaće Ministar poljoprivrede pravilnikom“.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Sve ove molbe i žalbe upućuju se Odboru za molbe i žalbe.

Izvolite čuti razna akta.

Sekretar Ante Kovač pročita: Vanredni kongres invalida iz Beograda podnosi svoju pretstavku o izmeni Invalidskog zakona; Opština Silba podnosi svoju pretstavku o neukidanju učiteljskih škola u Šibeniku.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ova akta primaju se na znanje.

Gospodo, prelazimo na dnevni red. Na dnevnom je redu: Pretres izveštaja Finansijskog odbora o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o katastru zemljišta, Zakona o neposrednim porezima i Zakona o porezu na neženjena lica i poreskom oslobođenju lica sa devetero i više dece.

Izvolite čuti gospodina izvestioca.

Izvestilac Oto Gavrilović čita izveštaj Finansijskog odbora koji glasi:

§ 4 brišu se na početku reči: „izuzetno od odredbe tač. 1 čl. 27 Zakona o neposrednim porezima“, tako da tekst počinje rečima: osnovni porez...

§ 5 prima se u celosti.

§ 6 prima se u celosti.

§ 7 mesto reči „nadeljenici“ staviti reči: „interesenti“.

§ 8 prima se u celosti.

§ 9 prima se u celosti.

§ 10 prima se u celosti.

§ 11 prima se u celosti.

§ 12 prima se u celosti.

§ 13 menja se tekst i glasi: „u § 11 Zakona o porezu na neženjenalica i poreskom oslobođenju lica sa devetoro i više dece dodaju se novi stavovi: „ovo vredi za ona lica, koja žive u zadružno-pravnoj vezi, a sačinjavaju samo jednu porodicu.“

Na oslobođenje od plaćanja poreza i prireza nemaju

Za izvestioca izabran je g. Oto Gavrilović.

Finansijski odbor ima čast zamoliti Narodnu skupštinu da izvoli usvojiti ovaj izveštaj.

U prilogu dostavlja se definitivni tekst Zakonskog predloga, kako ga je usvojio Finansijski odbor.

Sekretar

Dr. Ante Kuntarić, s. r.

Izvestilac,

Oto Gavrilović, s. r.

Članovi:

Dr. Milan Metikoš, s. r., Lovro Petovar, s. r., Dr. Marko Kožulj, s. r., Miljan Radonjić, s. r., Joca Selić, s. r. (odvaja se), Boža Jeličić, s. r., Vlada Miletić, s. r., Kosta Aleksić, s. r., Andra Kujundžić, s. r., Anton Krejči, s. r., Nikola Stajković, s. r., Dr. Vjek. Miletić, s. r.

Ppretsednik Finansijskog odbora,
Dr. Slavko Šećerov, s. r.

PREDLOG ZAKONA

O

IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NEPOSREDNIM POREZIMA I ZAKONA O POREZU NA NEŽENJENA LICA I PORESKOM OSLOBOĐENJU LICA SA DEVETORO I VIŠE DECE

§ 1

Ukupno zaduženje porezom na prihod od zemljišta, izvršeno za 1931 godinu smanjuje se za 20% i naplaćivaće se u 1932 godini u tom smanjenom iznosu.

§ 2

Tačka 3 člana 11 Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi: „zemljišta na kojima se zasade novi voćnjaci i to šljivom pretežno požegačom, (bistrica plave, cepače, čitlovke, madžarke) ili jabukama i kruškama pretežno jesenjim kao i orasima, bademima, lešnjacima i drugim plemenitim voćem za 6 godina, a zemljišta na kojima se podižu maslinjaci za 20 godina. Šta se smatra voćnjakom propisaće Ministar poljoprivrede Pravilnikom“.

§ 3

Osnovni porez na prihode zemljišta za 1932 godinu iznosi 10% od katastarskog čistog prihoda.

§ 4

Tačka 1 člana 32 Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi: „sve državne i banovinske zgrade“.

§ 5

U članu 59 Zakona o neposrednim porezima dodaju se novi stavovi: „Prodavci lozova Državne klasne lutrije umesto osnovnog i dopunskog poreza plaćaju 3.50 dinara od 1.000 dinara vrednosti uzetih srećaka svakog kola. Oni mogu od svojih potprodavaca naplatiti 2.50 dinara od 1.000 dinara vrednosti od njih preuzetih lozova svakog kola. Od naplaćene sume poreza pripada nadležnoj opštini u kojoj se nalazi glavna radnja ovlašćenog prodavca 20% a banovini 10%.

Na provizije, koji isplaćuju ili odobravaju osiguravajuća preduzeća fizičkim licima van službeničkog

prava ona lica, kojih porez po svim državnim poreskim oblicima iznosi preko 1000 dinara“.

§ 14 mesto reči „četrvtina“ staviti reči „troje“ i mesto reči „maloletna“ staviti „maloletno“.

§ 15 prima se u celosti.

§ 16 prima se u celosti.

§ 17 prima se u celosti.

odnosa, zadržavaće prilikom isplate po odbitku od 20% na ime troškova odgovarajući iznos osnovnog i dopunskog poreza. Naplaćene sume predavaće se mesečno nadležnoj poreskoj upravi po spisku. Kod lica, koja se podjedno bave i drugim tečevinskim poslovima, isplaćena provizija uzima se u obzir samo radi utvrđivanja poreske stope, koja će se primeniti na prihode istih poslova. Ako se u ovom slučaju porezivanje vrši po trgovačkim knjigama, postupiće se sa provizijama kao i sa ostalim prihodima, pa će se više plaćene sume povratiti i manje plaćene zadužiti.

§ 6

U članu 63 Zakona o neposrednim porezima dodaje se nova tačka koja glasi: „18 kamate koje plaćaju agrarni interesenti bivšim sopstvenicima za neisplaćene oštete po Zakonu o likvidaciji agrarne reforme“.

§ 7

Iza stava 2 člana 77 Zakona o neposrednim porezima dodaje se nov stav: „Ako preduzeće ne nastavlja rad za vreme likvidacije ima se jednom za svagda izvršiti razrez poreza na osnovu zaključnog računa (likvidacioni bilans), koji pokazuje uspeh likvidacije. Po ovom računu utvrđeni uspeh smatra se jednogodišnjim i ima da sadrži sve viškove, koji su u smislu ovoga Zakona podložni porezu a do momenta likvidacije nisu oporezovani. Na isti način postupiće se i sa preduzećima iz prethodnog stava, koja su dužna posebno u bilansu pokazati uspeh konačne likvidacije.“

Ova odredba važi od dana stupanja na snagu Zakona o neposrednim porezima“.

§ 8

U tač. 8 člana 82 Zakona o neposrednim porezima dodaje se nov stav: „činovničke plate lica, koja

podjedno zauzimaju položaj članova Upravnog i Nadzornog odbora unose se u noresku osnovicu, a proračunati porez umanjuje se za iznos službeničkog poreza, plaćenog na ta primanja“.

§ 9

U stavu petom člana 134 Zakona o neposrednim porezima briše se rečenica: „Kako delegovani član tako i njegov zamenik moraju biti iz mesta gde zasedava Reklamacioni odbor“.

§ 10

Druga rečenica poslednjeg stava člana 138 Zakona o neposrednim porezima menja se i glasi: „S njima će se postupiti na sledeći način: ako se posle novog premera i klasiranja nađe veći katastarski čisti prihod, razlika poreza će se dopisati, a ako se nađe manji, razlika će se otpisati za sve vreme za koje je razrez poreza vršen po većem odnosno po manjem katastarskom čistom prihodu“.

§ 11

U članu 148 Zakona o neposrednim porezima dodaje se nov stav, koji glasi: „Porez prodavaca lozova Državne klasne lutrije dospeva, a Klasna lutrija mora ga od ovlašćenih prodavaca naplatiti i u državnu kasu predati u roku od 45 dana po izmaku vučenja poslednje klase svakog kola“.

§ 12

U § 11 Zakona o porezu na neženjena lica i porezskom oslobođenju lica sa devetero i više dece, dodaju se novi stavovi: „Ovo vredi i za ona lica, koja žive u zajedničkoj pravnoj vezi, a sačinjavaju samo jednu porodicu.“

Na oslobođenju od plaćanja poreza i prireza nemaju pravo ona lica, kojih porez po svim državnim porezima iznosi preko 1.000 dinara“.

§ 13

Poslednja rečenica § 12 Zakona o porezu na neženjena lica i porezskom oslobođenju lica sa devetero i više dece menja se i glasi: „Oslobođenje prestaje krajem one godine, koja sledi iza smrti poreznog obveznika, ako je najmanje troje njegove dece maloletno, u protivnom oslobođenje prestaje smrću poreznog obveznika“.

§ 14

Ovlašćuje se Ministar Finansija, da može na molbu poreznog obveznika i u koliko utvrdi da je molba, s obzirom na ekonomsko stanje molioaca opravdana rashodovati poreze koji su ostali na dugu krajem 1928 godine. Od ovako utvrđene sume duga imaju se prethodno odbiti uplate u krunskim priznaticama i potvrđama po čl. 10 Zakona o isplati ratne štete. Otplatama na račun dugovanih poreza izvršenim u vremenu od 1929 do kraja 1931 godine smanjuje se zaduženje u dotičnim godinama, a uplate preko toga zaduženja uzimaju se u račun duga iz ranijih godina. Nema mesta rashodovanju dugovanih suma ispod efektivnog poreznog zaduženja za 1931 godinu. Molbe za rashodovanje imaju se podneti u roku od 3 meseca od dana obnarodovanja ovog zakona. Ministar Finansija propisaoće uputstvo za izvršenje ove odredbe.

§ 15

Ovlašćuje se Ministar finansija da može izvršene razreze kućarine, tečevine i poreza na poslovni promet paušalnih plataca produžiti za godinu dana.

§ 16

Ovaj zakon stupa na snagu kad ga Kralj potpiše, a obaveznu snagu dobija kad se obnaroduje u „Službenim novinama“.

Odvojeno mišljenje g. Joce Selića o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o katastru zemljišta, Zakona o neposrednim porezima, Zakona o porezu na neženjena lica i porezskom oslobođenju lica sa devetero i više dece.

Kod § 2

da § 2 ostane po predlogu G. Ministra finansija (Vladin predlog), da država ne plaća porez na svoja imanja te time otpada i plaćanje opštinama pojedini prirez.

Kod § 15

da se u § 15 unese odredba: a) da se 20% krunski bonovi i priznanice po § 10 Zakona o ratnoj šteti, primaju za oduženje poreze samo onima licima na koje priznanice glase. b) da se odredi komisija, koja će utvrditi koja su to lica i društva koja duguju porezu državi — i kojima ima da se oprost — koliki je taj dug i kakav je uzrok za neplaćanje poreza, i da se izveštaj o tome podnese Finansijskom odboru na rešavanje.

Joca M. Selić, s. r.

član Finansijskog odbora.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Izvolite čuti gospodo, G. Ministra finansija.

Ministar finansija Dr. Milorad Đorđević: Gospodo narodni poslanici, u načelnoj debati po predlogu budžeta za 1932-33 godinu, ja sam imao prilike da porezku politiku Vladinu definišem pred vama kao politiku: razumnog prilagođavanja fiskalnog opterećenja naroda, promenjenim fiskalnim i ekonomskim prilikama usled smanjenja platežne moći naroda.

Tu politiku rasterećivanja i snižavanja fiskalnih nameta, Kraljevska vlada sprovodi evo kroz ovaj zakon, koji se sad nalazi pred vama. Osnovna karakteristika toga zakonskog predloga je: snižavanje poreza na zemljište. Po prvobitnom projektu, koji je Vlada podnela Narodnoj skupštini, to snižavanje trebalo je da bude izvršeno u formi linearnog snižavanja čistoga katastarskog prihoda za 20%, u svima kulturama i klasama. Finansijski odbor Narodne skupštine, međutim, kao što ste čuli iz njegovog izveštaja stao je na stanovište, a sa tim se saglasila i Vlada, da bi efekat rasterećenja, imajući još u vidu i psihološki efekat, bio potpuniji, ako bi se mesto 20% linearnog rasterećenja čistog katastarskog prihoda, uzelo za toliko sniženje razreza poreza na zemlju, i to kako dopunskog, tako i osnovnog. Efekat ovoga drugog načina rasterećenja, kako je prihvatio Finansijski odbor Narodne skupštine, približno je isti, kao i kad bi se ostalo pri prvobitnom predlogu Vladinom, t.j. da se snizi za 20% čisti katastarski prihod.

Koliko se želelo, da se ovim rasterećenjem faktički pomogne narodu, dovoljno će biti, ako vam kažem, da je cifra ukupnog sniženja, katastarskog prihoda, po projektu, iznosila 943 milijuna dinara. Za toliko se čisti katastarski prinos imao sniziti. Sam porez po ovome predlogu treba da bude snižen za okruglu cifru od 140 milijuna dinara. Da bi se ova politika,

ovaj način rasterećivanja naroda, napose zemljoradnika, bolje ilustrovala, potrebno je napomenuti, da i ova poslednja mera ne treba da bude posmatrana sama zasebno, nezavisno od osralih mera, koje su u cilju sprovođenja ove politike do sada bile izvedene.

Vi znate, gospodo poslanici, da su stope poreze na zemlju zakonom o neposrednim porezima od 8 februara 1928 godine, koji je izglasala Narodna skupština, uzgred budi rečeno, bile prilično visoko odmerene. Tako stopa osnovne poreze bila je utvrđena sa 12%, a maksimalna stopa dopunskog poreza bila je utvrđena sa 17%. Čim su se primetile prve promene u konjunkturi agrarnih proizvoda, Vlada je već od 1929 godine počela ovu politiku snižavanja fiskalnih nameta, i sukcesivno stope dopunskog poreza bile su snižene od 17% na 12%, pa u drugoj etapi od 12% na 8%, i to je danas maksimalna stopa dopunske poreze. Stopa osnovnog poreza je isto tako bila snižena od 12% na 10%. Tim sukcesivnim snižavanjem došlo se do ovoga krajnjeg efekta. Po Zakonu o neposrednom porezu onakvom kakav je izglasala Narodna skupština, globalno zaduženje zemljarijom iznosilo je 939,323.241 dinar. Već u 1929 godini sniženjem stope dopunskog poreza od 17 na 12, postignut je efekt smanjenja od 72 miliona. U 1930 godini drugim sniženjem dopunskog poreza od 12% na 8%, postignut je dalji efekt globalnog sniženja zemljarine za 68 miliona dinara. 1931 godine smanjenjem osnovnog poreza od 12% na 10%, postignut je dalji efekt ukupnim sniženjem za 97 miliona. Ako sada tome dodamo i sniženje koje se postiže ovim poslednjim zakonskim predlogom o kome govorimo, a koje iznosi od 135 do 140 miliona, onda je ukupni efekt sniženja oko 320 miliona dinara. Međutim, u predloženoj budžetu prihoda za narednu budžetsku godinu, očekivani prihod od zemljarine preliminiran je u iznosu od samo 450 miliona dinara, dakle, otprilike nešto malo manje ispod 50% zaduženja u 1928 odnosno 1929 godini. Na taj način, mislim, da se može reći da je fiskalno rasterećenje u pogledu zemljarine išlo u razmeri pada cena zemaljskih proizvoda, a napose pšenice. To sniženje zemljarine, gospodo, je osnovno i glavno obeležje ovog zakonskog predloga, koji se nalazi pred vama. Osim toga u zakonski predlog su unete još izvesne odredbe, kojim se taj napor rasterećenja fiskalnog u izvesnoj meri pomaže, a s druge strane sa poboljšanom administracijom dovode u red mnoge stvari u pogledu razreza i naplate poreza, pošto su to praktične potrebe iziskivale.

Da napomenem neke posebne odredbe koje su u Zakon unete. Uneta je odredba koja se odnosi na prodavce lozova Državne klasne lutrije. Zaveden je jedan sistem paušala u neku ruku, koji za ovu vrstu građana neće biti otežica, a za poresku administraciju biće osetno olakšanje. Isti je slučaj sa porezom na proviziju agenata osiguravajućih društava, čiju je zaradu bilo dosada teško uzeti pod udar zakona. Dalje se ovim Zakonom popunjava jedna praznina u sadašnjem Poreskom zakonu u tome pogledu što se na drugi način porezuju plate članova Uprava pojedinih akcionarskih društava, napose banaka, koji su u isti mah i činovnici tih društava. Razlog je taj što se u praksi primetilo da na više mesta, u familijarnim bankama, tako da kažem, članovi Upravnog odbora odrede sebi činovnički položaj, sa činovničkim položajem odrede sebi visoke plate, koje absorbuju skoro u celini dobit banke. Na taj način banka se oporezuje manje nego što bi

bila defakto, kad bi se dobit pokazala, pošto je porez na lični prihod manji od poreza na dobit pridružeća.

Unete su izvesne korekcije u Zakonu o poreskom oslobođenju lica sa devetoro i više dece. Te su korekcije unete na osnovu reklamacija koje su u Ministarstvu finansija dobijane sa više strana, gotovo iz svih krajeva zemlje. Bilo je slučajeva da su se ovom zakonskom beneficijom koristili najimućniji građani i ta beneficija koju su oni uživali bila je za njih potpuna beneficija, a za ostale građane, često puta mnogo siromašnije nego što su oni, bila je veoma štetna, to naročito zbog toga što su ovi građani imali pravo na oslobođenje ne samo državnog poreza nego i samoupravnog prireza, te je bilo slučajeva da su pojedine opštine zbog toga što su kao poreski platci otpali najimućniji građani, da bi to nadoknadile, morale da povećavaju prirez. Ta nepravda je odklonjena ovom zakonskom odredbom. (Aplauz i odobravanje).

Osobito je značajna odredba koja je uneta u Predlog zakona, ona koja se odnosi na otpis dugovane poreze do kraja 1928 god. Ta odredba je diktovana u glavnom dvema potrebama. Na prvom mestu željom da se i u ovom pravcu učini nešto u cilju rasterećenja naroda, a na drugom mestu da se finansijska administracija debarasira izvesnog balasta koji joj smeta danas da se posveti drugim i za državu i za narod, važnijim pitanjima. Kao što ste imali prilike da vidite iz teksta Zakona, to nije dekretovanje otpisa poreza samim Zakonom, nego je odredba fakultativnog karaktera. Ona sadrži samo ovlašćenje za Ministra finansija, da može u naročito interesantnim slučajevima, u slučajevima gde bi otpis poreze izgledao potpuno neminovan s obzirom na ekonomsko stanje poreskog dužnika, odpisivati raniji porez.

Da napomenem, gospodo, da bi ta odredba mogla da se primeni, i da će se svakako primeniti u glavnom na poreske obveznike iz krajeva u kojima su ranije postojale dohodarina i porez na ratne dobitke. Tih poreskih zaostataka ima danas kumuliranih toliko iz proteklih godina i to kumuliranih iz razloga koji u mnogo slučajeva ne stoje baš samo do poreskog obveznika, nego dobrim delom i do nesavršene poreske administracije, ima ih toliko da bi bilo više no naivno očekivati da se ti porezi u današnjim prilikama, s obzirom na današnju platežnu moć poreskog obveznika, mogu uterati. Oni se vuku iz godine u godinu i prenose iz godine u godinu kao poreski dug, a očigledno je da se apsolutno ne mogu naplatiti, bar kod izvesnog broja poreskih plataca. Detalji postupka za primenu ove zakonske odredbe biće propisani naročitim pravilnikom, a sam postupak biće podešen tako, da će se ovo oslobođavanje i otpisivanje dužnih poreza do kraja 1928 godine vršiti kolegijalno, putem naročite komisije, tako reći naročitog suda skoro, koji će svaki slučaj koji bude prijavljen posebno ispitivati i po njemu donositi odluku.

To su, gospodo, glavne odredbe i napomene, koje sam smatrao za potrebno da iznesem pred Narodnu skupštinu pred njeno rešavanje. (Odobranje i pljesak).

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Otvaram načelni pretres o ovome zakonskom predlogu. Ima reč izvestilac g. Oto Gavrilović.

Oto Gavrilović: Gospodo narodni poslanici, Kraljevska vlada pred izbore od 8 novembra u svome

proglasu naglašuje i podvlači da je potrebna revizija našeg poreskog sistema, revizija zbog toga, što su se privredne prilike izmjenile i što prema tome odnos poreskog platca prema državnom fiskusu nije ostao onaj koji je pre bio. U načelnoj diskusiji u budžetu pa zatim o taksama, sada o neposrednim porezima i posle toga o trošarini, mi ćemo završiti jednu debatu i jedno rešavanje pitanja, koja interesuju u velikoj meri sav naš poreski svet. Ovoga puta jasno se ističe, kako je bila važna stvar da se poresko zakonodavstvo izjednači. Otklanjena je jedna velika diskusija i jedna materija, po kojoj se govorilo da u ovoj zemlji nisu svi građani jednaki, da poreski tereti nisu podjednako raspoređeni, a ta diskusija, koja je trajala 10 godina, uvek je ostavljala na sve slušaoce jedan mučan utisak, a kod naroda jedno uverenje, da se faktično sav svet u našoj zemlji ne tretira podjednako. Danas ta diskusija otpada, ona je odbačena, ostao je samo jedan prigovor: porezi su nam teški s obzirom na privredne prilike, ili porezi nisu ravnomerno i pravično raspoređeni prema svima društvenim klasama. Kad je ovaj prvi elemenat otklonjen, ovaj drugi možemo i moramo rešiti. Da vidimo, da li se opterećenost naroda može dovesti u sklad sa državnim fiskusom. Najzad, nema ni jednog poreskog zakona koji bi apsolutno bio najbolji i nema poreskog zakona kojim se poreski obveznik oduševljava. Ali ono što je najvažnije, to je: treba dati jedno uverenje da je poreska obaveza opšta i da postoji jedna jednakost u sadašnjim poreskim teretima.

Ovim predlogom, gospodo, u glavnom bavimo se pitanjem poreza na zemljište i o'pisivanjem dužne poreze. Mislim, da je ovo prvo pitanje čisto fiskalno, poresko, a ovo drugo pitanje, otpis dužne poreze, više administrativno pitanje.

Motiv za uzimanje u rad ovog zakonskog predloga sa privrednog gledišta bio je jasan svima vama, gospodo, kao i Kraljevskoj vladi i Ministru finansija. I Gospodin Ministar finansija je taj privredni motiv naročito ovde podvukao: Da je sposobnost plaćanja našeg privrednika opala i da se prema tome moraju porezi i tereti državni koliko je god to moguće sniziti. U poreskoj politici poznato je načelo da se poreski obveznik ne sme iskorišćavati preko mere, da se ne sme zalaziti u privrednu supstancu, u njegov kapital, jer radeći tako mi ćemo ga onesposobiti za buduće i dalja plaćanja. Motiv finansijski, gospodo, u ovom slučaju bio je da se nađe jedan instrument, koji će moći da se adaptira ovim pomenljivim prilikama koje danas vladaju. I onda, gospodo, mi smo imali predlog da se čist katastarski prinos smanji sa 20%. To bi bilo isto rasterećenje kao što je i ovo današnje, da se snizi iznos razrezane poreze iz 1931 godine za 20%. Smatram za potrebno da vam dam razloge, zbog čega je Finansijski odbor primio ovo drugo rešenje, i ako je efekat finansijski isti, a nije primio raniji Predlog kako je to Gospodin Ministar već izjavio. Evo, gospodo, zbog čega: Čist katastarski prinos postavljen je u godini kad je donošen Poreski zakon. On ni onda nije odgovarao stvarnosti, jer je bio suviše visok.

Finansijski odbor stao je na gledište da onaj prvi predlog smanjivanje dosadanjeg čistog katastarskog prinosa nije tačan i ne odgovara stvarnosti. Ako snižavamo njega sa 20%, onda ni ovaj drugi koji bi danas postojao, ne bi odgovarao stvarnom

stanju. Kada se dođe do takvog zaključka, nama je bilo jasno, da je bolje naći privremeno elastičniju meru, koja će se adaptirati i u buduće lako promenljivim cenama bilo na više ili na niže. Na taj način, gospodo, mi smo kazali da se razrezani porez snizi, a da svi elementi: čist katastralni prinos, osnovna stopa, dopunska stopa, ostaju kao što su. Na taj način uštedujemo vrlo veliki posao administraciji, a za poreskog obveznika nema ništa jasnije, nema ništa bolje, no kada se kaže poreskom obvezniku: Mi smo danas snizili porez na zemljište sa 20%. On će takvu reč razumeti bolje i lepše, nego kad se kaže: Mi smo ti snizili čist katastarski prinos od 20%, a da nezna koliko je faktično rasterećenje u ovoj godini. A, ako cene i u buduće budu padale, nesumnjivo je da i ova mera neće biti dovoljna, te će biti privremena.

Ako cene agrarnih proizvoda skoče, stopa će se smanjiti i obratno a na taj način i poreza će se odmeravati, za poreskog obveznika to je ubedljivije, a za administraciju to je prosto i čisto.

Gospodo, može se napraviti prigovor da li smo mogli još ići u ovome snižavanju od 20% (Glasovi: Mogli smo!) Gospodo, sa strane Skupštine čujem: mogli smo i trebali smo. Vidite gospodo, malo pre sam kazao: nema poreze sa kojom se ceo svet može oduševiti. Svako porezi može se naći kritika i ako bi se svaka poreza zasebno kritikovala, ceo poreski sistem dobio bi ocenu da mora da padne, da ne može postojati. Ali, gospodo, u tome ocenjivanju stvari mi kao Narodna skupština, kao poslanici razumevajući potrebe narodne s jedne strane i starajući se da koliko toliko njih ublažimo, mislimo da kao narodni poslanici ne bi izvršili svoju dužnost prema narodu i zemlji kada bi slušali samo jednu stranu. Radeći u Finansijskom odboru mi smo morali voditi računa i o drugoj strani, a to je o državnom fiskusu. Lako je snižavati, ali gospodo, snižavanje tereta a ne i snižavanje rashoda, ne znači snižavanje tereta, znači samo odlaganje. Svaki deficit znači budući zajam, a svaki novi zajam znači novi anuitet, odnosno novo opterećenje. I prema tome, gospodo, mi smo morali voditi računa o tome da u ovim teškim prilikama i sa izvesnom skepsom zadržimo ovo pitanje na 20%, imajući u vidu da je zemljarina snižena već ranije u tri maha. Drugo je pitanje, gospodo, da li ovo snižavanje odgovara prinosu od zemljišta. Tu, gospodo — mi smo jasni i znamo da je poreza u jednoj disharmoniji prema prinosu sa zemljišta, da je veća i viša nego što bi trebala da bude prema prinosu i prilikama koje se od zemljišta dobijaju. Ali, gospodo, u redovnim prilikama ne traže se žrtve i naponi. U današnjim prilikama mora se apelovati na svakog poreskog obveznika da doprinese koliko je moguće, da žrtvuje što od sebe, i da održi jedan red i poredak koji je svima nama mio i drag. Gospodo, smatram da je ovo snižavanje poreze, privremena mera, i da će ona zavisiti od cena i od prilika od konjunktura na tržištu. Ona je privremena, to je sasvim jasno i neće se moći održati ako cene idu naniže. Ministru finansija i državnim finansijama nije stalo do toga da se samo razrezuje porez, Ministru finansija i fiskusu stalo je do toga, da tu porezu može i naplatiti. Ministru finansija nije stalo da kroz poreske knjige, briše i piše, prenosi za u buduće kao dug, Ministru nije stalo da ima poreske dužnike, Ministru finansija i

fiskusu, stalo je da ima poreske platce. I prema tome ako ova stopa ne bi odogvarala cenama koje će se formirati u buduću ona, logično, mora da se menja t. j. da se poreza snizi prema prinosu koji se od zemljišta ima.

Gospodo, § 15 govori o tome kako da se otpiše dugujuća poreza. Po tome pitanju ja verujem da ima podeljenih mišljenja i shvatanja: da se ne bi trebalo olako otpisivati dugujuća poreza i osloboditi narod koji svoju dužnost prema fiskusu nisu izvršili. Ali, gospodo, u današnjim prilikama ima jedan drugi momenat, a to nije onaj da li poreski obveznik hoće ili neće da plati, nego momenat da li izvesan poreski obveznik može da plati prema svojim sposobnostima koje danas ima. Ja mislim, gospodo, da je ovo pitanje u glavnom administrativno. Ono će se rešavati od slučaja na slučaj ali, ovom prilikom hteo bih da naglasim i da skrenem pažnju administraciji finansijskoj da poreska administracija ne funkcioniše kako treba.

U mnogim krajevima naše zemlje ne ispunjavaju se i najosnovniji zahtevi: da se zna koliko i na ime čega ima poreski obveznik da plati. Mislim da jasnost i tačnost poreska administracija treba da pruži, i onda će to za nju biti od neocenjive koristi, jer kad poreski obveznik zna šta, gde i na ime čega ima da plati, on će to lakše i brže isplatiti. Uzmimo s druge strane raspoloženje poreskog obveznika koji mora da plaća a ne zna na ime čega ima da plaća i koliko još ostaje dužan. Usled toga se stvajaju poreski zaostanci, usled male volje koja postoji za plaćanje. Mislim da treba sem toga odvojiti tačno državnju porezu od banovinske i opštinske, tako, da poreski obveznik zna tačno koliko ga opterećuje njegova najbliža jedinica, opština, koliko banovina, a koliko država. Ta reforma administracije tako je poželjna da bi ona trebala da se izvrši što pre. A kad se ona izvrši, onda će se mnoga i mnoga pitanja u poreskim stvarima olakšati i poreski obveznici, i ako plaćaju iste sume, lakše će ih platiti, jer će znati šta su platili, a koliko su ostali dužni. Gospodo, ovo nekoliko reči smatrao sam kao izvestilac za potrebu da kažem i da naglasim da smo ovim rešavanjem, danas koliko toliko otkupili reč prema teškim prilikama koje vladaju u narodu. Mi imamo još projekata, koji se tiču privredne sposobnosti našega sveta, projekat o trošarini i druge. Ako i njih budemo rešavali kao i ovaj sa obzirom na stanje i prilike u kojima se naš narod nalazi, mislim da ćemo ostati verni tumači potreba našega naroda a ovakvim rešavanjem, kakva su jedino moguća u ovim prilikama, vodeći računa s jedne strane o privrednoj snazi narodu, a s druge strane o finansijama i njenim funkcijama, otkupili svoju reč. (Pljeskanje).

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč da govori u ime grupe narodni poslanik g. dr Svetislav Mihajlović.

Dr. Svetislav Mihajlović: Gospodo narodni poslanici, svi mi koji istinski volimo ovu zemlju i istinski želimo dobra našem napaćenom narodu, iskreno smo se obradovali kad smo u izbornom proglasu Kraljevske vlade pročitali onaj pasus, gde Kraljevska vlada još pre izbora izjavljuje poreski sistem treba revidirati, da je Poreski zakon i suviše težak za narod i da u pogledu plaćanja poreza treba učiniti neke olakšice narodu. Ja mislim, gospodo narodni poslanici, da se mnogi od vas kao i ja sam samo na osnovu toga i smeo odlu-

čiti da se kandiduje u ovim teškim prilikama za narod i time prime veliku odgovornost i teško breme koje narodni poslanici u ovom vremenu opšte bede i krize podnose. To je, gospodo narodni poslanici, bilo jedino pozitivno obećanje koje smo mi mogli dati narodu u koji smo ušli takoreći bez parole, jer je onda bilo teško stanje. I, gospodo poslanici, ja koji sam iz onoga kraja koji se ovde naziva bogata Vojvodina i ja čujem uvek iste žalbe i uvek iste žalopojke iz moga kraja, koje i vi čujete iz svojih krajeva. Gospodo narodni poslanici, u pesmi se peva: Srem, Banat i Bačka, tri srca junačka. Tu se kaže, da je Vojvodina najbogatija, ali ja vam velim da je i Vojvodina pasivan kraj, blagodareći jedino toj velikoj porezi.

Mi smo tada umirivali narod koji je govorio da mu Kraljevska vlada ne može pomoći u ovoj opštoj krizi. Narod je bio to uvideo jer je to zbilja bila opšta evropska i može se reći i svetska kriza, i bilo je teško rastumačiti narodu zašto njegova nacionalna država njega sada goni sa naplatom neposredne poreze, bilo je teško onim našim dobrovoljcima da razumeju zašto mu naša nacionalna država prodaje za porezu na doboš bilo zemlju, bilo stoku, bilo prćiju koju je spremio za udavaču. Mi smo se, gospodo, trudili da rastumačimo otkuda to dolazi i govorili smo narodu sve ono što znamo. Govorili smo da je ovo naša zajednička kuća i kao što je u svakoj kući, mora da se troši na održavanje iste, tako isto mora da se troši i na održavanje ove naše zajedničke kuće, na održavanje ove naše države, taj trošak se ovde pojavljuje u vidu ovoga danka, u vidu poreza. Mi smo govorili da je narod dužan da se bori za Kralja i Otadžbinu, ali da je isto tako dužan da plaća pored onoga danka u krvi i porez za državu, koja je krvlju izvojevana. Ali to su bile samo lepe reči, koje je narod primio sa izvesnim nepoverenjem, jer kad zazvuči doboš radi prodaje imanja za porez, onda seljak kome se prodaje jastuk ispod glave zakravljenih očiju trči po selu i govori da ga niko neće moći sprečiti da kad sine proleće ne ode u goru, jer više ne može trpeti. Gospodo, ja mislim da nema ovde ni jednog od nas koji bi to zaželeo i da mi radimo na tome da do tog ne dođe. A to je bilo jedino pozitivno što je bilo narodu obećeno, da će mu se u tome pogledu učiniti olakšica. Mi svi koji smo učili škole znamo šta je to porez, znamo da se mora izdvojiti izvestan procenat od čistog prihoda koji se ima dati državi kao porez. G. izvestilac je rekao da to ne sme udariti na kapital, ali ja tvrdim, da danas mnogi moraju da prodaju nešto od svoga kapitala da bi samo mogli da plate porez. Nekad se je u Banatu moglo lako isplaćivati porez, a i sad posle oslobođenja jedan posednik prodavao je po dva do tri vola da isplati porezu, dok danas on mora da proda vagon žitaili pola vagona kukuruza pa ipak ne može da plati porezu, jer je prodao žito ali pare nije dobio; a priznanicu što je dobio poreska mu vlast ne prima s tim, ne može da plati porezu.

G. Ministar finansija učinio je ovim predlogom bez sumnje jedno poresko olakšanje na čemu će narod biti blagodaran Kraljevskoj vladi. Ali prilikom ovog olakšanja ja mislim da je potrebno da obratim naročitu pažnju na jednu stvar, a to je na poresku administraciju. Gospodo, ne bi ova poreza bila tako nesnosna, da je bila dobra administracija. Da su poreski beležnici po našim opštinama, umeli da razrezuju porezu ne bi se dug tako nagomilao. Zato što takvi činovnici godinama nisu razrezivali porez, on se sad nagomilao u tolikoj meri da seljak mora da prodaje po osam do

deset jutara zemlje samo da bi mogao porezu da isplati. Danas ne stoji to, gospodo, što je g. referent kazao da ovakva poreza ne udara na kapital. Naprotiv, mnogi moraju da prodaju ponešto od svoga kapitala da bi mogli da isplate porezu. Ko je nekad sam svoju zemlju od 20—30 jutara radio, mogao je lepo da živi. Neko ko je imao malo vinograda bio je već i gazda čovek, a danas već i onaj koji ima 30 jutara zemlje, ako je samo stariji čovek da istu ne može sam da radi, ili ako je intelektualac, pa je izdaje pod zakup, onda mu ta zemlja ne može da donese dovoljno prinosa, od koga bi mogao da isplati porezu. Danas je, takav jedan naš građanin siromah čovek, kome je vrlo teško porezu da plati. To vrlo teško pada naročito našem seljaku i zato smo mi, čim smo došli u ovaj Dom tražili od Kraljevske vlade da se donese hitan zakon kojim će se seljaku tereti olakšati. I ja sa radošću pozdravljam ovaj prvi korak i izjavljujem da ću glasati za ovaj zakon. U uverenju, da je to prvi početak i da će doći i radikalnije mere.

Ipak mi dozvolite, gospodo, da učinim izvesne primetbe na pojedine paragrafe. Prvo, § 1 koji kaže da se smanjuje za 20% od celokupnog zaduženja to je bilo kao što je kazao g. referent jedina moguća olakšica.

Ali nemojmo se varati, da će našem narodu tim biti mnogo pomoženo. Ja ću glasati za ovaj Zakonski predlog u uverenju, da je ovo prvi korak olakšanja, koji se čini narodu, a da će posle naši finansijski stručnjaci naći puta i načina da mu učinimo veća olakšanja. Verujući u razloge Kraljevske vlade i G. Ministra finansija da se nije moglo ići dalje, ja pozdravljam i ovo, jer se nadam da će se doneti drugi zakoni koji će unaprediti našu poljoprivredu a naročito naše vinogradarstvo i stočarstvo i time će seljak biti u mogućnosti da snosi terete.

Dozvolite mi, gospodo poslanici, posle ovoga da predem na ocenu jednoga paragrafa ovoga Zakona čija je stvar mnogo manje popularna, a to je § 5 koji govori o porezi prodavaca lozova Državne klasne lutrije. Ja ovde želim da skrenem pažnju Narodnoj skupštini i G. Ministru finansija da ovi prodavci nisu bili oporezovani ranije, nego su bili oslobođeni poreze. Ja uviđam da je pravo, da svaki građanin plaća porezu, ali ova privilegija koja je postojala, ne bi trebalo da se ukine. iz razloga što ću navesti. Ja nisam ovde advokat prodavaca lozova Državne klasne lutrije. Ali pošto sam bio član te institucije i znam njeno poslovanje, moram skrenuti pažnju Narodnoj skupštini i G. Ministru finansija da je ovo oporezivanje od 3,50 prodavaca lozova Državne klasne lutrije premnogo, a trebalo bi da je to oporezivanje mnogo manje ili nikako. A to ne za to, što hoću da se pomogne baš tim ljudima, nego sa razloga, da se pomogne baš poljoprivredi i tako i seljaku. Ma da, gospodo, ovo u prvom pogledu izgleda apsurdno, stvar ne stoji tako. A to je s toga što ova institucija daje Ministarstvu poljoprivrede 40 miliona godišnje na poljoprivredne svrhe.

Sa ovim oporezivanjem prodavaca lozova Državne klasne lutrije dobiće se, ja sam se raspitao šta je finansijski efekat — možda 800.000 do 1.000.000 dinara, međutim prodaja lozova će toliko opasti, da će država izgubiti 20—30 miliona, Pitanje da li treba ovlašćene prodavce srećaka osloboditi poreze nije novo. To je pitanje pokrenuto bilo još 1899 godine, i tadašnji Ministar finansija i Narodne privrede, usvajajući potpuno razloge Upravnog odbora Državne klasne lutrije, primili su u celosti njegovo mišljenje doneto u sednici od 6 septembra 1899 godine. To mišljenje glasi: „Da

Uprava klasne lutrije izvesti G. Ministra narodne privrede da je Odbor učtivog mišljenja da bi i najmanje porezivanje nagrade ovlašćenih prodavaca koju ovi po čl. 7 Zakona o Srpskoj lutriji dobijaju od Državne klasne lutrije za njihov trud i rad oko prodaje srećaka vrlo štetno uticalo po opšte interese ove ustanove, pa sledstveno i po interese državne. Uprava je ova uverenja da bi u slučaju porezivanja nagrade mnogi ovlašćeni prodavci napustili posao prodavanja srećaka klasne lutrije ne nalazeći više računa da za onako neznatnu nagradu vrše ovaj lutrijski posao za račun države, koji ne samo što zahteva i dosta znatan kapital nego je skopčan sa vrlo velikim teškoćama i rizikovanjem, pošto se srećke klasne lutrije danas mahom kod nas na kredit igračima prodaju.

Uprava mimo toga nalazi da bi kakvo porezivanje nagrada ovlašćenih prodavaca bilo već i sa toga razloga neopravdano što se ovlašćeni prodavci smatraju kao organi državne ustanove Klasne lutrije preko kojih ona svoje srećke rasprodaje i što im je pomenuta nagrada jedina naknada od strane države iz koje oni moraju da pokrivaju sve svoje troškove koje imaju pri vršenju lutrijskih poslova, tako da im od celokupne nagrade jedva ako ostane jedna četvrtina na ime čiste zarade.

Na kraju uprava je mišljenja da bi u slučaju porezivanja nagrade ovlašćenim prodavcima korist, koju bi država mogla imati otuda bila vrlo neznatna gotovo nikakva, a na protiv odmah u početku Klasna lutrija bi, odnosno i sama država, usled umanjnih prodaja srećaka pretrpela znatnu štetu, pa može biti vremenom došla i u neugodan položaj, jer bi je vrlo lako mogli jednog dana napustiti svi njeni ili bar veći deo njenih boljih prodavaca.“

To gospodo, što je važno 1899 godine treba da važi i danas još i više kad je opšta kriza i kad svet ima mnogo manje novaca.

Prodaja srećaka Klasne lutrije i njen opšti napredak zavisi većim delom od truda i solidnosti rada ovlašćenih prodavaca i Uprava je od postanka Klasne lutrije prateći razvoj svoga rada i vodeći uvek strogo računa o interesima Klasne lutrije i o interesima državnim, određivala, uvek u granicama zakona i Klasnoj lutriji takvu nagradu, koju ovlašćeni prodavci za svoj rad i trud zaslužuju i koja tek ako odgovara srazmeri njihovog uloženog kapitala.

Ja želim da naglasim ponova, da ovo ne govorim u korist ovlašćenih prodavaca Klasne lutrije, nego u korist Ministarstva poljoprivrede, odnosno države. Prodavci srećaka treba svakog porezivanja osloboditi u toliko pre, što mi imamo, gospodo, Zakon o državnom monopolu po kome su maloprodavci duvana oslobođeni poreze, ma da su oni u boljem položaju, nego prodavci srećaka Državne klasne lutrije, jer prodavac duvana, ako ne proda duvan danas, prodace ga sutra ili kroz mesec dana, a ovlašćeni prodavac ako ne proda srećke do dana izvlačenja, ne vrede mu posle ništa.

To je pravi Damaklov mač, koji visi nad glavama prodavaca srećaka, jer svaki od njih mora da strepi koliko će mu igrači i potprodavci vratiti srećaka, koje on prema pravilima za ovlašćenje prodavce ne može vratiti Klasnoj lutriji. Meni je, gospodo, poznat slučaj da je jednom ovdašnjem ovlašćenom prodavcu za prošlo kolo ostalo neprodatih 3.000 celih srećaka koje on nije mogao vratiti Klasnoj lutriji, te je on na njima izgubio milion i po dinara.

Mnogi prodavci su i na kauciji (vrednosnim papi-
rima) izgubili preko milion dinara. Ja bih predložio
da, ako G. Ministar finansija ne može da primi ovo
gledište Upravnog odbora Klasne lutrije iz fiskalnih
razloga, ja bih zamolio da od ovih predviđenih 3,50
dinara još snizi, jer u protivnom prodaja srećaka će
se sniziti i država će pretrpeti štetu od 18—20 miliona,
dok bi sa druge strane dobila svega osam stotina
hiljada do milion dinara.

Vraćajući se na glavnu stvar ovoga Zakona, pošto
se ovim Zakonom ipak nešto rasterećuje narod, ja bla-
godarim Kraljevskoj vladi i na ovom i nadam se da će
Kraljevska vlada, u koju imam puno poverenja, činiti
i dalje korake i popraviti naročito administraciju, da
se ne bi u buduće uterivao porez od naroda na brutalan
način kao do sada. U tom uverenju i nadi, ja ću glasati
u načelu za ovaj projekat.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč g.
Dr. Mirko Ivandekić.

Dr. Mirko Ivandekić: Gospodo narodni poslanici,
ovaj Zakonski predlog koji leži pred nama, i koji je
podnesen u vezi sa izveštajem Finansijskog odbora
razlikuje se bitno u koliko se on odnosi na zemljarinu
od onog predloga koji je prvobitno podneo G. Ministar
finansija. Dok u ovom Zakonskom predlogu Finansijski
odbor sprovodi sniženje zemljarine na taj način da sni-
žuje sa 20% celokupno zaduženje na zemljariji, dotle
onaj predlog koji je podneo G. Ministar finansija, to
sniženje hteo je da sprovede na taj način da je osno-
vica zemljarine čist katastarski prinos koga snižava
za 20%.

Površno posmatrajući, gospodo narodni poslanici,
izgleda da bi efekat bio jedan te isti, ali kad analiziramo
ovu stvar i dublje pogledamo videćemo da efekat nije
taj, nego da onaj Predlog koga je podneo G. Ministar
finansija, taj Predlog snižava većma porezu. na zemlja-
rinu nego ovaj Predlog, koga je podneo Finansijski
odbor. Na ime da razumete gospodo ovu stvar treba da
znamo kako se razrezuje poreza na zemljarinu, i od
čega se ona zapravo sastoji. Porez na prihod od zemlji-
šta razrezuje se od čistog katastarskog prinosa i on se
sastoji iz osnovne i tako zvane dopunske poreze. Stopa
osnovne poreze je 10% i ona je stalna, ona se ne menja
dočim je stopa dopunske poreze progresivna, ona raste
od 2% pa do 8%, tako, da manja poreska osnova vuče
za sobom manju stopu a veća poreska osnova vuče veću,
što je veća poreska osnova time je i poreska stopa do-
punske poreze veća, a što je manja to je i ta stopa manja.
Ako snizimo poresku osnovu, gospodo narodni poslanici,
kako je to hteo Ministar finansija, onda dovodimo
poreskog obveznika u priliku da se s tim smanjenjem
osnove katastarskog čistog prihoda primenjuje i manju
dopunsku stopu. Ako pak uzmemo ovaj način sniženja,
koji je predložio Finansijski odbor, onda otpada ta
prilika, onda je osnova jedna te ista. Da bi razumeli
ovo što želim da kažem, ja ću vam navesti jedan pri-
mer i uzeću jednu manju okruglu cifru, pa ću razrezati
porez prema svakom načinu, i prema onom načinu koji
je predložio G. Ministar i prema ovom drugom kako
predlaže Finansijski odbor, da bi videli razliku. Razlika
je i kod većih cifara. Uzmimo da jedan poreski obveznik
ima katastarski prihod 1100 dinara i uzmimo da se
dopunski poreza plaća iznad hiljade čistog katastarskog
prihoda. Prema tome zemljarina izgledala bi ovako:
10% od 1100 dinara čistog katastarskog prihoda to je
110 dinara plus tome i dopunski porez pošto je osnov
veći od 1000 dinara 2%, jer je to najmanja stopa, to bi

iznosilo 22 dinara. Ukupno 132 dinara imao bi da plati
dotični poreski obveznik, koji imade čistog katastar-
skog prihoda 1100.— dinara.

Sad uzmimo tu zemljarinu prema ovome manju za
20%, to je 26,40 dinara, prema tome bi dotični poreski
obveznik imao po ovome da plati 105,60 dinara.

Sad da uzmemo drugi način kojega je predložio
Gospodin Ministar i da vidimo kakav je po njemu re-
zultat. 1100 dinara čistog katastarskog prihoda imalo
bi da se umanji sa 20%, to je jedna petina, prema tome
čist katastarski prihod imao bi poreski obveznik 880
dinara. Sad da mu razrežemo porez prema ovome.
On bi imao da plati osnovni porez 88 dinara a pošto
mu je osnovica smanjena ispod 1000 dinara čistog
katastarskog prihoda to ne bi imao da plati dopunsku
porezu. Prema tome dakle on bi imao da plati prema
onome kako to Gospodin Ministar kontemplira 88
dinara, dok bi prema ovome Predlogu Finansijskog
odbora imao 105,60 dinara. (Aplauz.) Isti je taj slučaj
i kod svih onih povišavanja kad bi se lestvice povišavale
sve do jedne petine pošto se jedna petina tamo snižuje.

Dakle, gospodo, oni razlozi, što su naveli Finansijski
odbor, da na ovaj način sprovede to sniženje, ne
postoje, jer i finansijski efekat, gospodo narodni posla-
nici, nije jedan te isti. Prema tome ja smatram da bi
bilo bolje, ako bi se mi, pri sniženju, poslužili onim
metodama, koji je najpre predložio G. Ministar finansija,
a ta metoda i taj način odgovaraju i duhu današnjem.
Jer, gospodo, osnovica zemljarine je čist katastarski
prihod, dakle prihod dotičnog zemljoradnika, a kako
se usled privredne krize smanjio taj prihod, onda mo-
ramo da zahvatimo tamo, gde se njegov prihod smanjio,
a to je čist katastarski prihod. Nema prirodnije nego
čist katastarski prihod smanjiti, kako je to predložio
G. Ministar finansija.

Govori se o praktičnim i tehničkim razlozima u
izveštaju g. izvestioca Finansijskog odbora, ali, po mome
shvatanju, svi ti razlozi nisu umesni. To sniženje,
kako je kontemplirao Finansijski odbor, imaju poreske
uprave da naprave. One imaju najpre da razrežu porez
prema 1931 godini, pa onda da odbiju jednu petinu
od toga zaduženja, da bi došlo do toga smanjenja.
Onako, kako je G. Ministar finansija to predložio,
imale bi katastarske uprave da naprave to isto, što
bi imale poreske uprave da naprave. Prema tome posao
je apsolutno jedan te isti. Katastarske uprave imale bi
da od utvrđenog prihoda odbiju jednu petinu i da do-
stave poreskim upravama i one bi razrezale prema
novoj osnovici porez. Prema tome apsolutna ista ad-
ministracija kao što je bila a koju je izneo g. izvestioca
Finansijskog odbora.

Gospodo, kako je podnošenje amandmana nemo-
guće iz toga razloga, što je izveštaj Finansijskog odbora
deljen sada i juče, ja smatram da bi bilo potrebno da
zamolimo g. izvestioca Finansijskog odbora, da prihvati
ovaj predlog, kao svoj odborski predlog, i da se vratimo
natrag na ono, kako je to predložio G. Ministar finan-
sija, pa bi efekat sniženja bio bolji, bio bi jači nego
što je ovde. Nemojmo se zanositi psihološkim razlo-
zima, nego jedino stvarnim razlozima, a to je da po-
mognemo našem seljaku, zemljoradniku i da mu sni-
žimo nošenje javnih tereta što više. (Pljeskanje.)

Gospodo, još jedan razlog imade, koji govori da
se prihvati onaj način, kako je predložio G. Ministar
finansija, a to je razlog, da se samoupravni budžeti
time, ako bi mi snizili čist katastarski prihod, auto-
matski snižuju. Prirez se razrezuje prema osnovnoj

porezi. Ako bi se katastarski prihod smanjio, smanjio bi se i prihod samoupravnih budžeta, pa bi prema tome samoupravna tela bila dovedena u nuždu, da revidiraju svoje budžete i da ih smanje.

Gospodo narodni poslanici, nije sve ovo, što sam ja hteo da iznesem ovde kod ovoga Zakona i kod § 1. Ja bih imao još jednu korekturu kod ovoga paragrafa i molio bih vas da ovo saslušate. Da bi razumeli šta hoću u formi ove korekture da iznesem, treba da vas upoznam, gospodo narodni poslanici, sa načinom, kako je kod nas u tako zvanim prečanskim krajevima utvrđivan svojedobno čist katastarski prihod i kako se on prenašao sada 1928 godine, kad je donesen ovaj nov Zakon o neposrednoj porezi. Pre 40 i nekoliko godina, kad se katastarski prihod kod nas utvrđivao, razdelila su se zemljišta prvo po svojoj kulturi: vinogradi, voćnjaci, pašnjaci, livade, ritovi, pljoštare, utrine, šume, oranice i tako dalje, pa se prema tim kulturama ustanovljavao čist katastarski prihod. Što se tiče samih oranica one su po svome bonitetu deljene na klase, od prve pa do sedme. Dakle oranice, koje su najboljeg kvaliteta, te su došle u prvu klasu, one, koje su malo lošije, u drugi, treću itd. Prema tim klasama ustanovljen je čist katastarski prihod na taj način da su zemlje u prvoj klasi dobile 25 kruna, one u drugoj 20, a one u trećoj 17,50 itd. Sad, kad je trebalo da se čist katastarski krunski prihod poveća, usled valutarnih prilika, radilo se kod nas na ovaj način.

Prvo uzelo se kao osnov katastarsko jutro, a to je nešto manje od jednog hektara. Uzelo se, da jedno katastarsko jutro donosi godišnje 8 metarskih centi žita. Uzeto je, da jedan metar žita košta 300 dinara, prema tome na jedno katastarsko jutro dolazi 3 x 8 jeste 24 t.j. 2.400 dinara. Sad se, gospodo, uzelo koliko staje režija oko obrađivanja jednog katastarskog jutra. Uzeto je koliko košta oranje, drljanje, paranje, veštačko đubre, koliko košta žetva, koliko vršidba itd. jednom reči uzeti su u obzir svi radovi, pa je u toku 1928 godine nađeno, da obrada jednog katastarskog jutra košta 1.800 dinara. Prema tome razlika između bruto prihoda, i ovih režijskih troškova iznosi 600 dinara, po jednom jutru, jer bruto prihod je iznosio 2.400 dinara. Sad su, gospodo, uzeli ovu cifru od 600 pa su je delili sa 20, a ne sa 25 niti sa 17,50, nego su uzeli srednju cifru od 20, pa su dobili koeficijent od 30. Jer, kad se 600 podeli sa 20 dobije se koeficijent 30. To je bilo godine 1928, i to je imao biti ključ za utvrđenje katastarskog prinosa. Šta se, gospodo, posle dogodilo? Neke opštine, a i neki pojedinci, smatrali su, da je i taj količnik-koeficijent preveliki, i oni su podneli žalbu protiv toga količnika Generalnoj direkciji katastarskoj. I šta se dogodilo? U mesto da je taj količnik od 30 ostao ili da se smanjio, oni su ga još povećali na 34 u nekim opštinama i nekim srezovima. To je, gospodo, bilo i nepravedno i nezakonito. Kakvi su razlozi rukovodili katastarsku direkciju da poveća taj koeficijent na 34, to je nerazumljivo. Ali tako je ostao taj količnik od 34 u nekim srezovima gornje Bačke, i tako je tamo učinjen razrez poreze na zemljarinu, i mi smo po tome količniku plaćali i 1929, i 1930, i 1931 godine, a tako ćemo morati izgleda da plaćamo i za ovu 1932 godinu. Stoga vas ja molim da ovu nepravdu uklonite. Ja sam, gospodo, uvek sa ovog mesta, sa ove tribine, govorio protiv svih nepravdi, i svuda sam govorio da te nepravde treba ukloniti.

Ja vas, gospodo iz Šumadije, razumem, kad ovde iznosiste ove nepravde, koje su se činile u krajevima

gde su šljive, i ja sam uvek zato, da onu trošarinu, koja je nametnuta na rakiju šljivovicu treba ukloniti, jer mislim da je to potpuno opravdano, ali vas ja tako isto molim, da primite i ove moje razloge, jer cifre, koje sam izneo, apsolutno su tačne, i ja vas molim da i vi nas pomognete, da se ova strašna nepravda, koja je učinjena našim krajevima, ukloni, i da se popravi koliko je to moguće. (Pljeskanje i živo odobravanje.)

Stoga bih ja ovde predložio još jednu korekturu, i molim g. izvestioca, da je on primi kao svoju poštu je podnošenje amandmana nama nemoguće. Dakle, moj bi predlog bio, da se u onima srezovima i opštinama gde je koeficijent 34, smanji čist katastarski prihod za 40%, jer bi se samo na taj način ova velika nepravda uklonila.

Može neko reći, a zašto da se čini baš samo našem kraju ta popravka? To, gospodo, mi tražimo zato, što je, u svoje doba, samo našem kraju i učinjena ta ogromna nepravda. Dok je kod nas bio koeficijent 34, dotle je u Hrvatskoj on bio 24, u Sloveniji 17 itd.

Dakle napravljena je jedna velika nepravda u ono vreme. Privredne valutarne prilike bile su jedne iste. Klasifikacija je bila izvršena po istim prilikama, i onda bi, sasvim je razumljivo, i ovaj ključ trebao da bude jedan isti. I kad je utvrđena već jedna cifra, koja nije jednaka, onda ovu nepravdu treba ukloniti tamo, gde je ona najveća i gde taj ključ iznosi 34.

Gospodo narodni poslanici, ovde bi se moglo govoriti i o tome, kakav bi finansijski efekat bio, kad bi se izvršila ova korektura, koju sam ja izneo. Ja smatram, da on ne bi mogao biti takav da bi doveo u pitanje i opasnost budžetsku ravnotežu. G. Ministar finansija je sam ovde izneo, da je on od odnosnih pozicija prihoda od zemljarine uneo cifru od 450 miliona, a ona bi trebala da iznosi 500 i nekoliko miliona. Tu imamo mi jedan latitudu od nekoliko desetina miliona, pa bi tu mogla da stane ta korektura.

Još bi imao nešto da spomenem o § 13 koji govori o oslobođenju lica sa devetoro i više dece. Ako su zato govorili lane kad je ovaj Zakon donesen, specijalni razlozi, a to su društveni i privredni razlozi, ti su razlozi danas još više potencirani. Ako je imalo smisla doneti taj zakon, onda gospodo, ima smisla, da to oslobođenje ostavimo i dalje, pošto su ti razlozi danas potencirani i postoje još u jačoj meri. Ali ako je potrebno iz fiskalnih razloga da se ovde učini jedna korektura, i da se štiti onaj mali, a da se ne oslobodava onaj veliki, ja bih, gospodo, imao da učinim jednu korekturu i molio bih gospodina izvestioca da je primi kao svoju. Ono bi se sastojalo u tome, što bi se reklo, da se oslobodavaju samo ona lica, čiji ukupni državni porez iznosi ne hiljadu nego deset hiljada dinara. Hiljadu dinara od ukupnog državnog poreza plaća onaj koji ima mali posed, koji ima jednu kućicu. Uzmite ovaj primer: da jedan penzioner ima kućicu i u kojoj izdaje jedan mali dućan za 10.000 dinara godišnje, onda taj s obzirom na to da je kućarina 12%, a ako ima devetoro dece, ne bi bio oslobođen, i ako nema nikakvog drugog imanja, nego tu malu kućicu sa dućanom. Ako se već htelo pomoći nekome, onda neka se pomogne jednom staležu, jednoj klasi poreskih obveznika, koja nije velika i jaka, kako je to lepo G. Ministar finansija rekao. Onaj ko plaća više od 10.000 dinara ukupnog državnog poreza, neka ne bude oslobođen, ali ja smatram da bi trebalo da bude oslobođen onaj koji plaća ispod 10.000 dinara ukupnog državnog poreza. Jer ako su za ovo oslobođenje postojali izvesni

razlozi lane, isti razlozi, kao što sam rekao postoje i danas, i oni su samo još više potencirani.

Imam da učinim još jednu napomenu kod § 14 gde se daje G. Ministru finansija jedno ovlašćenje, jedno diskrecionalno pravo da može otpisivati poreska zaduženja iz godina pre 1928 godine. Gospodo, ja ovo potpuno shvaćam i prihvaćam, ali način kako bi se to trebalo sprovesti, mislim da bi trebalo na drugi način utvrditi, i to tako, da ne rešava Ministar finansija u prvooj i poslednjoj molbi, već da se da to pravo Reklamacionim odborima, da oni posle izvidaja i saslušanja zainteresovanih lica sa jednim kontradiktornim postupkom donose rešenja, i da se ostavi pravo žalbe i jednoj i drugoj strani, pa da Ministar finansija tek u drugooj instanciji ovo pitanje rešava.

Svakako bi bilo bolje da je ovo vrlo važno pitanje bilo prodiskutovano kod Reklamacionog odbora, nego ako bi se čisto birokratskim putem rešavalo kako je G. Ministar finansija izneo ovde. Ja bih molio za ovu korekturu i da se povede računa o njoj.

Još bih imao, gospodo narodni poslanici, jednu napomenu a ta je u vezi sa odvojenim mišljenjem g. Selića na § 2 ovoga zakona da državna dobra ne plaćaju niti porez niti prirez? Gospodo, ja smatram da ovo ne bi bilo poželjno. Ako državna dobra neće da ovo ne bi bilo poželjno. Ako državna dobra neće da plaćaju državnu porezu, to je stvar G. Ministra finansija i neka od njih i ne ubira, ali bi svakako bilo potrebno da se zadužuju porezom i to s tog razloga da bi plaćala opštinske prireze, jer naročito kod nas u Baranji je državno imanje Belje i tamo su opštine u čijim atarima leži Belje i ako se Belje oslobodi od plaćanja opštinskog prireza, te će opštine biti dovedene pred rub materijalne propasti i one će morati da zatvore svoje kase, da objave stečaj i da predadu ključeve svoje opštinske kase ne znam ni sam kuda. Zato je potrebno, da se ta imanja zadužuju ako je potrebno, a opštinske poreze u interesu opština u kojima leže ta državna imanja, imali bi svakako da snose kao i do sada.

Ovo su, gospodo, te napomene koje sam ja imao u vidu kad sam pročitao i prostudirao ovaj Zakon i izjavljujem da ću u načelu glasati za ovaj Zakon, jer on stvarno donosi sniženje poreskih tereta. Ukoliko se pak tiče korektura koje sam ja ovde izneo, ja ću biti prinuđen, ako se one ne prime, da glasam protiv §§ 1, 13 i 14.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč g. narodni poslanik Vojko Kurtović.

Vojko Kurtović: Gospodo narodni poslanici, kao što je to rečeno od strane predgovornika, jedan bitan nagoveštaj Kraljevske vlade prilikom raspisa poslednjih izbora, bio je taj da se svi fiskalni tereti što je moguće više ublaže, t. j. revizija celokupnog poreskog zakonodavstva. Ta anonsa, te pobude kojima se rukovodila Kraljevska vlada jesu bile uzrok onako velikom odzivu birača na poslednjim izborima a specijalno u krajevima koje ja predstavljam. I svakako da nema nijednog od gospode poslanika koji je sa većim nesipljenjem očekivao izmene i dopune u Zakonu o neposrednoj porezi i Zakonu o zemljišnom katastru. Ovakve izmene kakve je podneo G. Ministar finansija i izmene kakve imamo od strane Finansijskog odbora nisu ni u koliko opravdale, niti zadovoljile želje naših birača, niti će pak moći rasteretiti naš svet koji danas tako reći crkava za nasušno parče hleba. Princip poreze ili kako se to teorijski kaže, poreska osnovica jeste u tome da se samo oporezuje samo čist prihod, bilo to sa imanja

ili sa ma kakvog drugog preduzeća. I o toj poreskoj osnovici član 16 Zakona o neposrednoj porezi govori i kaže: čist prihod se opterećuje po odbitku prosečnog iznosa stvarnih gospodarskih troškova. Ti poreski troškovi jesu u tome što zemljoradnik utroši oko proizvodnje zemaljskih proizvoda. I u krajevima gde ne postoji katastar zemljišta obrazovane su specijalne komisije, koje su imale da izvrše opis svakoga sreza i da s obzirom na ovaj princip i na ovaj propis člana 16 Zakona o neposrednim porezima, da dadu opis pojedinih opština. Tako se desilo u svima krajevima Južne Srbije, takozvane Nove Srbije, i predratne Srbije gde ne postoji katastarski premer. Tako je bilo i u Srezu sjeničkom. Ja žalim da G. Ministar finansija nije tu i ja pod svom svojom moralnom odgovornošću tvrdim, da u Srezu sjeničkom čist prihod sa zemljišta ne može da podmiri porez za koliko je svaki građanin koji poseduje zemlju oporezovan. U Zakonu o neposrednom porezu u članu 16 kaže se: „Protiv opisa i klasiranja može se izjaviti žalba Sreskoj komisiji u roku od 15 dana“. Ta komisija sastoji se od šefa prvostepene poreske vlasti, predstavnika poreskog odbora i državnog stručnjaka koji vrši ekonomski opis. U Sjeničkom srezu ja sam kao pravozastupnik izjavio preko 50 žalbi na klasiranje koje je izvršila komisija i sve te žalbe, zahvaljujući predsedniku toga Sreskog odbora, protiv koga je moj kolega g. Borisavljević podneo predstavku G. Ministru finansija, za sve njegove nezakonitosti koje je vršio i koje vrši u toku više godina svoga službovanja u Sjenici, sve je te žalbe on pritajio i uništio i sva rešenja postala su izvršna. Tako da u mome kraju poreski obveznici dolaze i pitaju me za savet šta da rade, jer čist prihod sa zemljišta ne može da podmiri dugujuću porezu. Jedan prost zaključak morao je biti u tome, da im savetujem da se odriču imanja. Mnogima sam to savetovao posle učinjenog koraka u Ministarstvu finansija, jer ja sam se obratio nebrieno puta sa žalbama, pisao sam predstavke i molio Ministarstvo finansija, Katastarski odsek, — sve su žalbe izjavljivane u zakonitom roku i molio sam Ministarstvo finansija da obrazuje novu komisiju koja će ponovo izvršiti premer, koja će izvršiti klasifikaciju u pogledu boniteta zemljišta, i ako se ne ustanove ožalbeni navodi, primam svu materijalnu i moralnu odgovornost na sebe. Takve žalbe potpisali su svi predstavnici Sreza sjeničkog. Ta nam se žalba vraća od strane Ministarstva finansija sa izveštajem: da se ne može udovoljiti, jer ste propustili rok za žalbu, iako je u toj žalbi bilo sve rečeno da je iskorišćen zakonski rok, da je podneta žalba i da je ona bačena u koš, — ne jedna nego preko 50 i to samo po volji šefa prvostepene poreske vlasti koji sedi u Sjenici i koji u svojoj kancelariji šamara ljude. Ja sam svestan reči i odgovornosti, ali tvrdim i dokazaću na sudu, jer postoje u sudu žalbe protiv njega, da je on zaista ovakav čovek.

Dalje, u članu 20 Zakona o neposrednim porezima kaže se, da će se vrednost prihoda utvrditi prema cenama poljoprivrednih proizvoda u vremenu od 1 jula 1925 god. do 30 jula 1926 god. I s obzirom na nisku konjukturu zemaljskih proizvoda, koja nam je svima poznata kakva je danas i konjukturu koja je bila u ovom vremenu, t. j. 1925/26 god. ja nalazim i po mome dubokom uverenju svesno tvrdim, da je ovo smanjenje od 20% i suviše beznačajno da našeg poreskog obveznika, specijalno seljaka, koliko

toliko rastereti. I zbog svega toga, a i s obzirom na propise člana 7 Zakona o katastarskom zemljištu u kome se kaže da premer katastarskih opština naređuje Ministar finansija svojim rešenjem, kažem, s obzirom na te razne izjavljene žalbe i na ovaj zakonski propis, ako ni G. Ministar finansija ne da obećanje bilo da će odmah doneti rešenje bilo da će izvršiti katastarski premer opština u Srezu sjeničkom; jer ako bilo Finansijski odbor bilo Ministar finansija ne prime tu dopunu u članu 12 Zakona o neposrednim porezima koji glasi: „Opštine, odnosno srezovi (poreski obveznici ovih), koji nisu zadovoljni utvrđenim čistim prihodom od strane stručnih organa, mogu tražiti obrazovanje nove opštinske popisne komisije pod uslovom, da snose sve materijalne izdatke ako se ožalbeni navodi u pogledu čistog prihoda od strane nove komisije ne utvrdi. Traženju ovom u krajevima gde ne postoji katastar zemljišta ima mesta sve do izvršenog premera u smislu Zakona o katarstu zemljišta“, velim ako bilo u smislu člana 7 Zakona o zemljišnom katastru, bilo ove dopune u čl. 20, ako ne prihvati ni Finansijski odbor ni Ministar finansija, ja da bih bio u istini pretstavnik onoga kraja posle svega ovoga što vam iznosim, izjavljujem, gospodo narodni poslanici, da ću morati glasati protiv ovoga zakona.

Pretsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč narodni poslanik g. Alojz Pavlič. (Glasovi: Nije tu). Ima reč g. Mihailo Krstić.

Mihailo Krstić: Gospodo narodni poslanici, ovom prilikom ne bih uzeo reč, jer pre svega nisam stručnjak ali iste nepravde koje je g. kolega Kurtović spomenuo, učinjene su i mome srezu prilikom razvrstavanja kultura u klase. Da vam navedem samo jedan primer sa Opštinom bošnjanskom, u Srezu temniškom, koja se graniči sa Srezom rasinskim. Zemljište se graniči, jedna ih brazda razdvaja i dok je komisija u Srezu temniškom klasirala to zemljište u prvu klasu, dotle je ona druga komisija u Srezu rasinskom isto zemljište klasirala u šestu klasu. Isti takav slučaj desio se i u mom izbornom Srezu ražanjskom. Tamo ima opština gde su komisije prvobitno jedno zemljište klasirale u petu klasu, a sreske komisije, koje su obilazile rad, i davale poslednju reč, te komisije anulirale su i klasificirale isto zemljište u četvrtu ili treću klasu. Na taj način, gospodo, ja smatram da mi je dužnost da sa ovoga mesta skrenem pažnju G. Ministru na ove greške, u koliko se one odnose na rad tih komisija u mome srezu da se one isprave.

Što se tiče samoga ovoga zakona, naročito ovoga smanjenja u § 1, ja smatram da je ono neznatno, ali s obzirom da država treba da živi i da je to jedan od izvora državnih prihoda, ja prelazim preko ovoga i smatram da je ovo prvobitno gledište G. Ministra finansija u novome projektu mnogo pravičnije nego predlog Finansijskog odbora i ja činim predlog Skupštini da ovaj Predlog zakona o izmeni i dopuni Zakona o neposrednim porezima vrati ponovo Finansijskom odboru iz razloga koje je kolega Ivandekić maločas dao, jer se pokazalo da je onaj prvobitni način oporezivanja mnogo zgodniji nego ovaj drugi. Isto tako protiv sam §-u 2, jer ja u Srezu ražanjskom imam četiri sela koja planina opkoljava sa svih strana — planina Buković — i oni drugoga prihoda nemaju sem tih prireza. Položaj tih sela graniči se tako, da, kada jedna kokoška izleti iz seljačke avlije, uleti u državno imanje, i zbog toga plaćaju strašne globe. Jedini prihodi njihovih opština jesu ti prirezi, koje im država

plaća, ma da ovog puta nisu još ništa primili na ime dugovanog prireza.

Ja smatram da i sa toga razloga treba ovo učiniti, jer mnoge opštine nemaju sretstava za izdržavanje sem prihoda od ovog državnog prireza. Isto tako, gospodo, ja se ne slažem ni sa § 15 koji ovlašćuje G. Ministra finansija da pojedine poreske obveznike u pojedinim konkretnim slučajevima može osloboditi poreze. Kad se zna, gospodo, da je ova teška ekonomska kriza ponajviše zahvatila naš seljački stalež i one siromašne i male zanatlije i trgovce, ja verujem da ti ljudi koji nisu do sada uspeli da plate porezu, da je neće moći platiti ni sada. Ta pomoć koju bi država pružila ovim ljudima ne bi značila za državu mnogo, a bila bi od velike pomoći ovim nesrećnim ljudima, koje je ova teška ekonomska kriza dovela u bezizlazan položaj. Ako se tim ljudima ne izide sada u susret, doći će opet onog doba, kao što je bilo nekada, kada su se seljačke njive prodavale za jedan dinar ili za pola dinara, pa se opet nije mogao naći kupac da ih kupi.

Ja molim Narodnu skupštinu i činim predlog da se ovaj projekat vrati Finansijskom odboru, da se tamo uzmu u obzir sve ove primedbe koje su sada ovde pale i da se na osnovu njih ovaj zakonski projekat preradi.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč g. Dr. Mladen Lisavac.

Dr. Mladen Lisavac: Gospodo narodni poslanici, ako ovde već u početku izjavljujem da ću glasati za ovaj zakonski predlog, to činim iz dva razloga. Prvi je u tome, što je zemljarina i poreza na zemljište doista snižena za punih 20%, a s druge strane, što smo ovde dobili uverenje, da je to samo jedno privremeno smanjivanje i da će za njim doći jedan drugi zakon, koji će ovu stvar radikalno i korenito popraviti i udesiti je onako, kako ju je trebalo još u početku udesiti. Već onda, kad je sastavljena osnova zemljarine, učinjena je velika pogreška time što je, kao što ste već čuli, uzeta za cenu žitu pšenici 300 dinara, što onda nije odgovaralo ceni koja je postojala. Prema tome ako se danas uzme da je zvanična cena koju je država ustanovila 160 dinara ili i 150, dakle jedna polovina od one prvobitne cene, onda time što bi se popustilo 50% u ceni ne bi se ništa na onom prvobitnom popravilo. Jer bi se popravilo samo ono što je bilo u početku kad je iznos pšenici bio dva puta veći, pošto je cena žitu sada upola pala. Međutim i ova cena nije stalna, jer se radi o jednom zakonu koji će sniziti cenu žitu ne na polovinu nego na trećinu.

Prema tome ostaće ista, a možda još i veća nepravda.

Držim da će u najkraćem roku, kada se bude rešavalo o razduženju seljaka morati da se usvoji onaj glavni princip da jedan zemljoradnik, jedan seljak, ne može i ne sme više da plaća u formi poreza ili svoje dugove više nego što iznosi čist prihod od zemljišta, jer inače će pojesti sam svoje zemljište, izgubiće se seljački stalež, a dobiće se proleter, koji će na tuđem zemljištu raditi, što nije ni u čijem interesu. Prema tome držim, da će se prilikom rešavanja o razduženju seljaka — a to držim da će biti u najkraćem vremenu — morati i ova osnova sasvim drugojače da se preradi. Moraće se uzeti jedan deo od čistog prihoda na zemljište, za plaćanje poreza, a samo jedan deo na isplaćivanje dugova, tako da se i sami dugovi isplate bar do polovine vrednosti. Na taj način seljaku treba da se omogućiti da živi kao što treba da živi, da bude ona osnova naše države, koja odgovara njegovom položaju.

Dakle, gospodo moja, ja držim da je i ovo što je sad privremeno učinjeno onoliko koliko se moglo učiniti za ovo kratko vreme, što je efikasno i evidentno u smanjenju poreza od 1929 godine do danas, da je i to veliki uspeh. I ja izjavljujem da ću glasati za ovaj predlog. Ali prvom prilikom kad se bude ovaj porez preinačivao, tražiću, da se zemljarina i porez na zemljište onoliko snize da seljaku ostane od svoga čistog prihoda onaj deo koji mu omogućava pristojan život i napredak u budućee. Ja ću glasati za ovaj zakonski predlog. (Odobranje.)

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč g. narodni poslanik Jovan Dovezenski.

Jovan Dovezenski: Gospodo, narodni poslanici jedno od najtežih pitanja je pitanje poreza, ne samo za nas i našu državu, nego i za sve narode, jer je uvek teško odvajati i od svoje zarade davati. Ali se to mora ako hoćemo da imamo svoju državu, ako hoćemo da imamo škole, sudove, bolnice, zdravstvene prilike, ako hoćemo da imamo puteve i železnice, mora se žrtvovati i davati. Mi smo, gospodo narodni poslanici, sticajem prilika bili podeljeni i bili smo pod samostalnom Kraljevinom Srbijom, samostalnom Crnom Gorom, bili smo pod Turskom, bili smo pod Austrijom, bili smo pod Mađarskom, i u svim tim krajevima u tom vremenu vladali su drugi poreski sistemi, druge poreske uprave i na drugi je način vršena naplata, na drugi način klasificirano je zemljište i prihod na zemljište, kao i razne poreze na razna preduzeća i zarade. Ovde je pao prigovor, da su nepravilno 1928 godine oporezovani pojedini krajevi, da su nepravilno izvršene klasifikacije zemljišta, da je uzimana stopa koja je vladala u to vreme u gornjim krajevima, a u nekim krajevima nije ni postojala, pa je na drugim način naplaćivana.

Gospodo narodni poslanici, baš zato, što su te nepravde i nepravilnosti u oporezovanju postojale, i što je nastupila ova privredna depresija, mi smo se iskupili ovde, a i Kraljevska vlada u svojoj proklamaciji prilikom izbora nagovestila je, da će joj biti jedna od prvih briga da donese zakon, kojim će biti pravilno i pravedno oporezovan svačiji prihod, kako seljakov, tako i trgovčev, radnički i industrijalca.

Gospodin Ministar finansija izneo je ovde svoje poglede i svoj program na sistem oporezivanja i na nama je da G. Ministru pomognemo da to izvede pravično do kraja. Zbog toga svaki od gospode poslanika treba ovde da iznese svoje poglede na to krupno pitanje, i da pokaže put i način, da se ono što bolje i pravičnije shvati i reši u zakonu, pa da svako plati ono što je pravo i koliko je sposoban da plati.

U načelnoj i specijalnoj debati o budžetu veliki broj govornika iz pojedinih krajeva, odnosno srezova, žalio se na nepravilno klasificiranje zemlje, na nepravilno oporezivanje, na rad činovnika u tome pravcu. Mi to i danas činimo u diskusiji o ovome zakonskom predlogu. Ja zbog toga molim G. Ministra finansija da uzme u obzir sve te naše napomene, pa da pravilno izvrši postavljanje činovnika, klasifikaciju zemlje i ocenu prihoda od kirija, ocenu industrijskih prihoda, trgovačkih i radničkih, pa da svi budemo zadovoljni.

Ovaj zakon naročito je dobar što izjednačuje poreske obveznike u celoj zemlji, i zbog toga neće više biti prigovora, da je neki kraj više opterećen od drugog kraja. Gospodo, poreski tereti, teret su za svakog po-

reskog obveznika. Niko te terete rado ne plaća, ali se plaćati mora ako se želi sigurna i uređena kuća, ako se žele dobri putevi, železnice i škole. Hvala Kraljevskoj vladi i G. Ministru finansija što su se zauzeli i što su voljni da izrade zakon o porezi, koji će da oporezuje poreske obveznike pravilno i valjano, a što je najglavnije i pravično.

Najteže i najtugaljivije pitanje pored poreze koju narod ima da plati, jeste to što u mnogim krajevima ne postoji katastar. Moja bi molba i želja bile da G. Ministar po mogućstvu odredi što više komisija koje bi izvršile taj zadatak da katastaru i klasiraju zemlju onako kako odgovara stvarnim potrebama. Kako brat predgovornik reče, oni preko Save i Dunava imali su 7 klasa zemljišta, koje je bilo pravilno ocenjeno i klasificirano. Kod nas u predratnoj Srbiji taj posao još nije izvršen. Moja molba i želja, kao i sviju nas, bile bi da se po mogućstvu što pre izvrši i taj zadatak, kako bi poreski obveznik bio pravilno oporezovan, te da ne bi imao razloga da se žali.

Gospodo narodni poslanici, ovde je pala reč o tome kako Odbor za procenu ovog projekta zakona ima jedno shvatanje, a G. Ministar finansija opet drugo što se tiče poreskog sistema. Pošto je pala reč da se ovaj projekat vrati Odboru na ponovnu redakciju, ja se slažem s tim da se on vrati, i da se na idućoj sednici iznese na ocenu, i onaj projekat koji bude pravilan, da taj projekat Skupština primi.

Ja ću u načelu glasati za ovaj Zakonski projekat, s molbom, da se napomene koje sam ovde učinio uzmu u obzir, to jest da se uvede katastar u one krajeve gde to nije izvršeno, da bi i ti krajevi bili zadovoljni

Izjavljujem da ću glasati za ovaj Zakonski projekat.

Potpredsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Ima reč g. Stevan Budišin. (Glasovi: Nije ovde). Ima reč g. Toša Rajić. (Glasovi: Nije ovde). Ima reč g. Milan Bunović.

Milan Bunović: Gospodo narodni poslanici, pred nama je Predlog Finansijskog odbora i odvojeno mišljenje jednoga člana toga Odbora. Držim za potrebno da u interesu moga kraja, kao i interesu pravde, izjavim punu saglasnost sa Predlogom Finansijskog odbora, s tim da se § 2 briše u celosti. Ovo u toliko pre što u našoj državi mestimice ima velikih kompleksa zemlje, koji bi, ako se ne izbriše ovaj paragraf, ispali od obaveze plaćanje poreze državi i samoupravnim telima. Što se tiče države, njoj kao takvoj je svejedno na koji način će ovaj novac ući u državnu kasu, ili u vidu poreze, ili u vidu čiste dobiti. Ali funkcionerima, t.j. upravljačima tih imanja nije svejedno na koji će način taj novac ući. Znači, njihov je interes, da u vidu čiste dobiti uide, jer su oni kontraktualni i pripada im masna tantijema.

I ako je državi svejedno na koji će način taj novac ući u državnu kasu, nije svejedno samoupravnim telima, kojima je opstanak budućnosti u pitanju. Jer ne treba zaboraviti, da ima slučajeva, da se u hatarima više opština u ogromnoj većini nalaze ovakova zemljišta, tako da opštinarima samo imaju kao vlastinstvo podkućnice na kojima su im kuće, a ostala zemlja oteta im je po grofovima i prinčevima, da su oni nadničili na tim posedima, koji su prešli u državne ruke. I dok je vlasnik, znajući to, osećao se obveznim prema istima, davao im u svako doba posla i beneficije i doprinosao sve terete, dotle država ni u

kom slučaju ne izilazi u susret, čak šta više, teži se tome, da se ta imanja oslobode svih obaveza, koje bi išle u prilog tim direktorima, povećale im tantijeme, a upropastilo potpuno te opštine, jer bi se njihov opštinski prirez povećao sa 100—300 na sto. A to je u ovo doba nemoguće a nije ni poželjno. S toga izjavljujem da ću glasati za Predlog Finansijskog odbora, da se ovaj paragraf briše, potpuno uveren, da pravedno vršim svoju dužnost.

S toga je potrebno da sva zemlja bez obzira čija je, privatnika ili države potpadne pod plaćanje svih poreza državi jer je to jedino osnovica po kojoj se opterećenje može da izvrši, jer se samo tako može ustanoviti rentabilnost tih imanja, da li je rentabilno zadržavati zemlju za državu, ili pak podeliti među građane, koji će uredovno snositi sve terete.

S toga izjavljujem, da se slažem sa Predlogom Finansijskog odbora i glasaću za njega, a što se tiče § 1 molim da se prihvati predlog g. Dr. Ivandekića i ispravi ta nepravda oko ustanovljenja stope jer ma da ima kod nas sedam klasa zemlje, ipak nije potrebna klasifikacija zemljišta izvršena kako treba. Izjavljujem, da ću glasati za ovaj Predlog.

Potpretsednik Dr. Avdo Hasanbegović: Gospodo narodni poslanici, ja bih sa vašim odobrenjem zaključio današnju sednicu, ako vi na to pristajete? (Pristajemo). Zaključujem današnju sednicu, a iduću kazujem za sutra u 10 časova pre podne sa nastavkom današnjeg dnevnoga reda.

Sednica je zaključena u 12.15 časova.